

מראה מקומות תמורה דף ט

משנה ממירין מן הצאן על הבקר וכו'

שיטת רש"י (בד"ה טוב ברע) שהראשון היא של חולין והשני של הקדש, ותוס' בד"ה שנאמר למד להיפך שהראשון של הקדש, ובד"ה איזהו טוב כתבו תוס' דבהסיפא של המשנה ("איזה הוא טוב ברע...") התם השני היא של הקדש.

מבואר בהבחינת דהדין שממיר מן הבקר על הצאן וכו' נלמד מקרא דכתיב "בהמה בבהמה", ע' בחי' הגרי"ז ד"ה שם במשנה ממירין מן הצאן שנתקשה למה צריך דרשא לזה, וע"ש מה שתי' דהחידוש הוא כגון היכא שהיה לו חטאת נקיבה והמיר בזכר, דאם הי' מקדיש זכר לחטאת הקדושה לא חל כמבואר בהרמב"ם פ"ד הל' פסוה"מ הי"ח, ואשמעין דדרך תמורה חל, וע' בחי' הגרמ"ד שהביא רגמ"ה לקמן יח: ד"ה ולדן דמבואר כדברי הגרי"ז, וע' בספר דבר שאול ס' ט"ז שכתב ג"כ ע"ד זה, והביא עוד מהלך בזה.

אי כתב הכי הו"א תצא זו ותכנס זו הוא דתלקי אבל ממיר דתרווייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי

ע' דבר שאול ס' י"ח ס"ק ב' שהסביר מה הכוונה "שתרווייהו מקדיש" והסביר שם דודאי זה ג"כ סוג של מעשה תמורה ע"ש.

לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר בשל עצמו

ע' תוס' לעיל ב. ד"ה וסופג את הארבעים שנחלקו ב' תירוצים של תוס' אם הממיר לוקה מ' או פ', והביאו שם סוגיין.

ואלא בהמה דהקדש דעלמא וחולין ידידיה מי מתפיס בדבר שאינו שלו וכו'

ע' גי' ש"מ אות ט"ז, וע' לשון רש"י על המשנה דף ז: ד"ה לא בחטאת ואשם.

ע' רש"ש ד"ה מי מתפיס שהקשה למה פשוט דא"א להתפיס בדבר שאינו שלו ומאי שנא מהמשנה ריש פ"ד דנזיר, וע"ש מה שהסביר הרש"ש, וע' בדבר שאול ס' י"ח ס"ק ד'.

ע' בקובץ שיעורים חלק ב' ס' מ"ד מה שהסביר כוונת הגמ', ומייסד שם יסוד חשוב שתמורה היא המשכה של קדושה מהקרבתן להתמורה, וכלשון הגמ' זבחים מט. "תמורה מכח קדשים קא אתיא", ומטעם זה שייך כאן אין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו כיון שלוקח הקדושה בהקרבתן.

כפשוטו הדין דא"א להמיר בבהמה שאינו שלו נלמד מסברא כלשון הגמ' כאן "מי מתפיס בדבר שאינו שלו", אמנם ע' חי' הגרי"ז על המשנה ז: ד"ה במשנה והי' הוא ותמורתו שהביא הראב"ד בתורת כהנים שהדרשא "והיה הוא ותמורתו יהי קודש, היכן קדושה חל עליו בבית בעלים", היא המקור לעיקר הדין דרק הבעלים ממירים.

כגון דאמר מריה דבהמה דהקדש כל הרוצה להמיר בבהמתו יבא וימיר

דנו האחרונים אם הכוונה מדין שליחות או אף בלי הפרשה של שליחות. ע' נודע ביהודה מהדו"ק אה"ע ס' ע"ו מביא תשובה ממחותנו מוה"ר יצחק הלוי (הג"ר איצלה המבורגר) שדן לגבי תוס' בב"מ י: ד"ה דאמר בענין אם שליח לדבר עבירה מבטל כל השליחות (כגון כהן ששולח שליח לקדש גרושה), ורוצה להביא ראיה מסוגיין, וזה בההנחה שכוונת הגמ' כאן לשליחות ממש.

ע' תוס' ב: ד"ה קתני (ובסו"ד הצ"ק גרס "שליח") וע' שם בש"מ אות ט"ו, וע' במנחת חינוך מצוה שנ"ב אות ו', וע' עולת שלמה על תוס' שם וברש"ש שם. וע"ע בנו"ב שם סי' ע"ז מה שהשיב למחותנו דכאן באמת אין

הכוונה לשליחות ממש. וע"ע בקהלות יעקב סימן ג' שדן בזה, ומחדש דאין הכוונה לשליחות ממש אבל מצד שני גם א"א לומר דזה נתינת רשות בעלמא אלא מביא צד שלישי ע"ש.

בענין המח' ת"ק ור"ש אם ממירין אחד בשנים ושנים באחד

ע' רמב"ם פ"א הל' תמורה הי"ד פסק כת"ק, וכתב שם "ולוקה כמנין הבהמות שהמיר" (דהיינו כמנין בהמות של חולין), ע' במהר"י קורקוס שדן בכוונת הרמב"ם האם חייב על כל אחת רק בהמיר בזה אחר זה או אפילו בב"א. ע' מנחת חינוך מצוה שנ"ב אות י"ג נקט כדבר פשוט דאפילו בב"א אם המיר בהמה א' של הקדש על י' של חולין לוקה על כל אחת. אמנם, בקריית ספר על הרמב"ם כתב דלא כן אלא בכה"ג לוקה רק אחת, וע"ע אור שמח שם.

בענין ממירין אחד בשנים (אחד של חולין בב' של הקדש)

בחז' הגרי"ז ד"ה במשנה ממירין אחד בשנים דן האם בכה"ג נחשב שהקדושה חל ע"י שניהם, או דהתמורה חל ע"י אחד מהם, והביא כמה נ"מ בזה.

בעי ר' אבין לדברי האומר אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר בו והמיר בו והומם וכו'

רש"י ד"ה וניתק לעולה, ע' רש"ש ש מה הקשה על רש"י מהגמ' לקמן יג:.

ע' עוד בקושיא שהקשה בש"מ בהשמטות למה ר' אבין לא הביא ציור (שהיא ג"כ ב' גופין וב' קדושות) שהמיר ואח"כ נאבד והפריש אחרת ומצא הראשון ונתכפר בהראשון והדין הוא שהשני ניתק לרעייה והובא לעולה, וע' בספר פירושים וחידושים על מסכת תמורה מה שתי' על קושיא זו דבכה"ג לא נחשב ב' גופין.